

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-35>

УДК 336.2

АНАЛІЗ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ВІДШКОДУВАННЯ ПДВ

ANALYSIS OF THE CONCEPTUAL AND CATEGORICAL FRAMEWORK OF VAT REFUND

Осипчук Олександр Миколайович

здобувач освітньо-наукового ступеня PhD,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3668-0381>**Osypchuk Oleksandr**

Vadym Hetman Kyiv National Economic University

Стаття присвячена аналізу понять, пов'язаних із відшкодуванням ПДВ, виявлення розбіжностей у наукових і нормативних підходах, уточнення та розробленню авторських визначень для формування єдиної терміносистеми відшкодування ПДВ. Актуальність дослідження зумовлена тим, що процеси відшкодування ПДВ мають ключове значення для експортерів в умовах воєнного стану, проте залишаються недостатньо опрацьованими з точки зору термінологічної узгодженості. Методологічною основою дослідження аналіз наукових праць, положень ПКУ та міжнародних документів ЄС і ОЕСР. В статті запропоновано авторські визначення термінів «податок на додану вартість», «податковий кредит (ПДВ)», та інших, розмежовано поняття «бюджетного відшкодування» як процес і як суму коштів на різних етапах відшкодування, запропоновано цілісну терміносистему відшкодування ПДВ.

Ключові слова: податок на додану вартість, відшкодування ПДВ, податковий кредит, термінологічна система.

The article is devoted to the analysis of concepts related to value added tax (VAT) refund, identification of discrepancies in scientific and regulatory approaches, refinement and development of authorial definitions aimed at forming a unified terminological system of VAT refund. The relevance of the study is determined by the fact that VAT refund procedures are of critical importance for exporters under the conditions of martial law in Ukraine, while remaining insufficiently explored in terms of terminological consistency and systematic legal interpretation. The purpose of the study is to provide an analysis of the conceptual and categorical apparatus of VAT refund, to reveal inconsistencies between economic and legal definitions, and to substantiate proposals for authorial definitions of key categories. The methodological basis of the research consists of critical analysis and comparison of existing scientific approaches, provisions of the Tax Code of Ukraine, as well as international regulatory frameworks and recommendations of the European Union and the OECD. The article substantiates the expediency of preserving the name "value added tax" and the current logic of its administration, since discrepancies between the economic concept of added value and the normative method of VAT calculation do not require renaming the tax or changing its essence. Authorial definitions of such terms as "Value added tax," "VAT tax credit," and others are proposed, while a clear distinction is drawn between "VAT refund" as a process and as an amount of funds at various stages of the procedure. A comprehensive system of VAT refund terminology is developed and partially harmonized with European Union terminology, which reflects stages of the refund mechanism and ensures conceptual clarity. The results of the research provide a scientific basis for improving the quality of tax administration and accounting procedures. The practical value of the article lies in the possibility of applying the proposed terminological system in the improvement of regulatory provisions, in enhancing transparency of accounting and analytical support of VAT refund processes, as well as in strengthening the predictability and efficiency of interactions between taxpayers and tax authorities.

Keywords: value added tax, VAT refund, VAT reimbursement, VAT tax credit, terminological system.

Постановка проблеми. Податок на додану вартість, через свою значущість для доходів бюджету України, є об'єктом постійної уваги науковців, практиків і законодавців,

тому навколо його термінології та економічного змісту тривають активні дискусії. Водночас процесам відшкодування ПДВ не приділяється належної уваги, хоча вони мають

важливе значення для ключових секторів економіки в умовах воєнного стану, зокрема для експортно орієнтованої аграрної галузі. Недосконалість і відсутність єдиної системи понять у сфері відшкодування ПДВ призводять до неузгодженостей у законодавстві, правової невизначеності, ускладнюють облік і знижують ефективність контролю. Усе це створює ризики як для платників податків, так і для держави, що зумовлює нагальну потребу у формуванні єдиної, чітко структурованої терміносистеми відшкодування ПДВ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання сутності податку на додану вартість досліджували такі науковці, як М. І. Бондар [8], Т. В. Білобровенко [4], Н. М. Лисенко [8], О. І. Оксенюк [9], О. А. Подолянчук [3; 10], Т. М. Семененко [5], В. П. Синчак [2]. У працях С. М. Греца [12; 16], Я. В. Греца [12], А. В. Саленкова [14], В. П. Синчака [15] розглядалися проблемні аспекти визначення та застосування категорії бюджетного відшкодування ПДВ.

Однак, досі невирішеним залишається питання формування єдиної термінологічної системи, зокрема в частин відшкодування ПДВ, яка забезпечувала б узгодженість наукових і нормативних підходів.

Метою статті є аналіз понять, пов'язаних із відшкодуванням ПДВ, виявлення їхніх відмінностей у наукових і нормативних підходах, уточнення та розроблення авторських визначень з формуванням цілісної термінологічної системи відшкодування податку на додану вартість, що сприятиме підвищенню ефективності обліково-аналітичного забезпечення цього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз понятійно-категоріального апарату відшкодування ПДВ доцільно розпочати з терміну «податку на додану вартість», який податковий Кодекс України (далі – ПКУ), визначає як «непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V цього Кодексу» [1, п. 14.1.178]. Таке визначення практично не розкриває сутності ПДВ, тому у науковій літературі продовжуються дискусії щодо поняття «податок на додану вартість». Попри відсутність єдиного загальноприйнятого науковою спільнотою визначення, можна виокремити кілька ключових підходів.

Питання узгодженості назви «податок на додану вартість» з об'єктом і базою оподаткування розглядалось В. П. Синчак та О. А. Подолянчук, на думку яких більш адек-

ватною є назва «податок з доданої вартості», оскільки фактично податок не нараховується на саму додану вартість, а лише сплачується з неї. [2, с. 242; 3]. Т. В. Білобровенко звертає увагу на існуючі невідповідності між поняттями доданої вартості та об'єктом і базою оподаткування ПДВ, ти приходять до висновку що ПДВ є фактично податком на загальну вартість товару [4, с. 55]. Т. М. Семененко відмічає, що об'єкт оподаткування ПДВ може відрізнитися від доданої вартості, зокрема через правило першої події, та вважає що функціонуючий нині податок є не податком на додану вартість, а податком з продажу [5]. Для гармонізації податкової системи пропонується привести у відповідність назву податку та механізм його адміністрування [5] та уточнити у ПКУ і дати визначення терміну «додана вартість».

Ми не підтримуємо даний підхід – на нашу думку, наявність розбіжностей між існуючими підходами до розрахунку «доданої вартості» та нормативно визначеним порядком розрахунку бази оподаткування ПДВ не потребує зміни назви податку або порядку його визначення.

По-перше, відсутнє єдине науково обґрунтоване визначення терміну «доданої вартості», що може призвести до нових спорів між платниками ПДВ та контролюючими органами у разі внесення визначення цього терміну до ПКУ.

По-друге, операції з імпорту та експорту, придбання основних засобів демонструють концептуальні відмінності між економічним поняттям доданої вартості та базою оподаткування ПДВ:

- імпортер зобов'язаний сплатити ПДВ не тільки з доданої ним вартості, але й з витрат на придбання товарів;

- експортер звільняється від сплати ПДВ з доданої ним вартості експортованих товарів, оскільки їх кінцеве споживання здійснюватиметься в іншій юрисдикції;

- основні засоби є джерелом створення доданої вартості протягом тривалого періоду, однак їх вартість повністю включається до розрахунку з ПДВ в періоді придбання.

По-третє, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у настановах з ПДВ вказує, що термін «Податок на додану вартість» («ПДВ») використовується для позначення будь-якого національного податку під будь-якою назвою чи абревіатурою, як-от податок на товари та послуги (GST), який втілює основні ознаки податку на додану вар-

тість, тобто – загальний податок на кінцеве споживання, що збирається з підприємств за поетапною процедурою, однак за своєю суттю не перекладається на них, незалежно від способу визначення податкових зобов'язань (наприклад, за методом кредитування рахунків-фактур або методом виділення) [6]. Європейська Комісія визначає ПДВ як непрямий податок на переважну більшість товарів і послуг, який несе кінцевий споживач, і який збирається частково на кожному етапі виробництва та розподілу як відсоток від ціни продажу, залишаючись при цьому нейтральним для бізнесу незалежно від довжини ланцюга постачання [7].

Таким чином, ключовою ознакою ПДВ є те, що кінцеве навантаження цього податку перекладається на споживача, незалежно від того, як саме визначена додана вартість на окремих етапах ланцюга постачання. При поетапній процедурі адміністрування ПДВ, його загальна сума, що сплачується кінцевим споживачем, залишається незмінною незалежно від способу її визначення на окремих стадіях ланцюга постачання, навіть якщо на окремих проміжних етапах постачання існують відмінності між фактичною доданою вартістю, яку створило підприємство, та розрахунковою базою ПДВ.

Ми поділяємо думки науковців, які дають визначення терміну ПДВ через опис його економічної природи та відмінностей від інших податків. У навчальному посібнику за заг. ред. М. І. Бондаря та Н. М. Лисенко [8, с. 218] ПДВ визначено як загальнодержавний непрямий податок на споживну вартість, що справляється з юридичних та фізичних осіб. На думку О. І. Оксенюк [9, с. 7]. ПДВ є «податком на споживання, який стягується із доданої вартості, що створюється на кожному етапі виробництва, сплачується кінцевим споживачем однак вноситься до бюджету продавцем, за винятком випадків здійснення операцій за участі нерезидентів». За визначенням Т. М. Семененко ПДВ це «непрямий податок, який є частиною новоствореної вартості товарів (робіт, послуг), яка формується на кожному етапі виробництва, обігу та включається до ціни товару і сплачується кінцевим споживачем. ПДВ є податком на внутрішнє споживання продукції, фактично, надбавкою до ціни товарів (робіт, послуг), які споживаються на митній території України» [5]. О. А. Подолянчук [10, с. 85] податок з доданої вартості – «це непрямий загальнодержавний податок, який є складовою ціни товарів (послуг) та вклю-

чає податкові зобов'язання щодо постачання товарів (послуг), податковий кредит щодо постачання товарів (послуг) і розрахунки з бюджетом з ПДВ.

При визначенні як терміну «податок на додану вартість», на наш погляд, доцільно враховувати основні вимоги, встановлені ДСТУ 3966:2009 Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять [11], саме:

- сумірність – визначення має охоплювати весь обсяг поняття, не звужуючи його;
- наявність тільки суттєвих ознак – у визначенні зазначають тільки такі характеристики, які відображають природу поняття і відрізняють його від суміжних;
- системність – визначення повинно показувати місце поняття у системі, використовувати взаємопов'язані терміни;
- уникнення хибного кола – не можна визначати термін через інший, що визначається через перший;
- уникнення тавтології – не можна дублювати термін у визначенні;
- уникнення заперечувальних ознак незаперечного поняття – для позитивних понять визначення має бути ствердним;
- однозначність – використовувати установлені або стандартизовані терміни, уникати синонімії;
- несуперечливість визначенням понять інших стандартів – перевіряти, щоб визначення не вступало у конфлікт з іншими нормативними документами;
- раціональна (оптимальна) стислість – визначення має бути коротким, одним реченням, без переліків, вставок у дужках чи скорочень типу «тощо»;
- мовна правильність визначення – дотримання правил наукового стилю української мови;
- унормованість визначення – усі визначення мають бути узгоджені в межах єдиної терміносистеми.

Враховуючи вищенаведене, ми пропонуємо наступне визначення терміну «податок на додану вартість» – **непрямий загальнодержавний податок на кінцеве споживання з широкою базою оподаткування, який включається до складу ціни товарів, робіт і послуг та справляється на кожному етапі їх постачання з суб'єктів підприємницької діяльності у сумі різниці між податковими зобов'язаннями, нарахованими при постачанні, і податковим кредитом, сформованим при придбанні товарів, робіт і послуг,**

відповідно до законодавства. В даному визначенні:

- формулювання «з широкою базою оподаткування» є ознакою, що виокремлює ПДВ від акцизного податку, який застосовується до споживання окремих категорій товарів (продукції).

- формулювання «справляється... у сумі різниці між податковими зобов'язаннями... і податковим кредитом» є ознакою, що виокремлює ПДВ від податку з продажів (обороту).

Перейдемо до розгляду інших понять, що відносяться до термінологічної системи відшкодування ПДВ.

Механізм визначення суми ПДВ, що підлягає сплаті до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, передбачає розрахунок різниці між сумою податкового зобов'язання та сумою податкового кредиту за визначений період (місяця, квартал) [1, ст. 200.1].

ПКУ містить наступні визначення відповідних термінів:

- термін «податкове зобов'язання (для цілей розділу V цього Кодексу)» визначено як «загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді, та/або сума коштів, сформована за рахунок податкових пільг, що були використані платником податків не за цільовим призначенням чи з порушенням порядку їх надання, встановленим цим Кодексом» [1, ст. 14.1.156¹];

- термін «податковий кредит» визначено як «сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду, визначена згідно з розділом V цього Кодексу» [1, ст. 14.1.181];

На наш погляд, вищенаведене визначення податкового кредиту в ПКУ потребує уточнення, так як воно не охоплює випадків нульового або від'ємного податкового зобов'язання, що створює правову колізію між юридичною та економічною сутністю поняття. На практиці податковий кредит виконує не лише функцію «зменшення податкового зобов'язання», а й є базою для формування від'ємного значення та бюджетного відшкодування. Це зокрема впливає зі статей 200.1, 200.4 ПКУ [1], якими передбачено що сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного

(податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду. При від'ємному значенні суми, така сума:

- враховується у зменшення суми податкового боргу з податку, що виник за попередні звітні (податкові) періоди;

- або підлягає бюджетному відшкодуванню за заявою платника у сумі податку, фактично сплаченій отримувачем товарів/послуг у попередніх та звітному податкових періодах постачальникам таких товарів/послуг.

Ми пропонуємо наступне визначення терміну «податковий кредит (ПДВ)» – це сума документально підтвердженого податку на додану вартість, нарахованого платником податку при придбанні товарів, робіт і послуг, що враховується при визначенні податкових зобов'язань, від'ємного значення або бюджетного відшкодування ПДВ відповідно до вимог Податкового кодексу України.

Термін «бюджетне відшкодування» визначено як «відшкодування від'ємного значення податку на додану вартість на підставі підтвердження правомірності сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість за результатами перевірки платника» [1, ст. 14.1.18].

Науковцями неодноразово відмічалась недосконалість визначення даного терміну та пропонувались авторські визначення, однак єдине бачення щодо визначення поняття «бюджетне відшкодування ПДВ» досі не сформоване.

Навчальним посібником «Податкове право» за ред. М. П. Кучерявенка Г. бюджетне відшкодування визначено як сума, що підлягає поверненню з бюджету у зв'язку з надмірною сплатою податку [13, с. 235]. А. В. Саленков відзначає, що бюджетне відшкодування здійснюється виключно в зв'язку з надлишковою сплатою податку, коли порівнюється сума податку на додану вартість, сплаченого платником при придбанні і сума податку на додану вартість при реалізації товарів (робіт, послуг) [14, с. 314]. На думку В. П. Синчак під бюджетним відшкодуванням «необхідно розуміти від'ємну різницю ПДВ або її частину, яка невикористана для зменшення заборгованості перед бюджетом за рахунок зарахування податкового кредиту у звітному періоді та повертається платнику коштами у зв'язку з надмірною сплатою. [15, с. 316].

Так, на думку С. М. Греца, Я. В. Греца, визначення наведене у ПКУ не розкриває суті процесу, крім того, посилення на перевірки як під-

ставу отримання бюджетного відшкодування часто не відповідає реаліям, так як результати перевірок часто оскаржуються платниками, які одержують відшкодування на підставі судового рішення, а не перевірок [12, с. 59]. С. М. Греца також відмічає, що «бюджетне відшкодування це не кошти, а певний процес, сукупність правових відносин, пов'язаних з поверненням платнику коштів (від'ємного значення суми ПДВ)» [16, с. 186–187]. На це також звертають увагу проф. Д. Гетманцев, В. Форсюк та Н. Бойко [17, с. 141], за спостереженнями яких відбувається ототожнення певної податкової процедури та суми податку на додану вартість сплачені платником на користь інших платників мають бути повернуті йому з бюджету».

Таким чином, виникає обґрунтована необхідність чіткого розмежування термінів «бюджетне відшкодування» як процесу відшкодування від'ємного значення податку на додану вартість на підставі підтвердження правомірності сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість за результатами перевірки платника, та «бюджетне відшкодування» як суми коштів, що підлягає поверненню платнику податку. Для формування чіткої термінологічної системи відшкодування ПДВ нами пропонується використання наступних термінів:

1. Бюджетне відшкодування сум ПДВ (процес) – сукупність дій платника податку та державних органів спрямованих на відшкодування від'ємного значення податку на додану вартість.

В країнах Європейського Союзу (ЄС) відповідними термінами є «VAT Refund» та «VAT reimbursement». На відміну від України, в ЄС бюджетне відшкодування ПДВ можуть одержувати не тільки резиденти, але й нерезиденти, в зв'язку з чим можуть використовуватися два окремих терміна [18, с. 12]:

– VAT Refund – повернення ПДВ, здійснене відповідно до Директиви 2008/9/ЄС, як це здійснюється в державі-члені платнику податків, який не має зареєстрованого статусу в цій державі-члені.

– VAT reimbursement – відшкодування ПДВ, здійснене відповідно до статті 183 Директиви Ради 2006/112, як це передбачено в державі-члені, платнику податків, зареєстрованому в цій державі-члені.

2. Від'ємне значення ПДВ – сума на яку податковий кредит з ПДВ перевищує податкові зобов'язання з ПДВ. В поточній формі

декларації з ПДВ, даний показник має кумулятивний характер, тобто сума на кінець звітного періоду враховує відповідні значення попередніх періодів.

3. Сума ПДВ, заявленого до бюджетного відшкодування – це сума ПДВ, зазначена платником податку в заяві про повернення суми бюджетного відшкодування, поданій ним у складі податкової декларації як така, що підлягає перерахуванню на рахунок платника податку у банку та/або в рахунок сплати грошових зобов'язань такого платника податку з інших платежів.

В ЄС, для позначення заяв поданих податковим адміністраціям відшкодування ПДВ використовується поняття «Claims submitted» [18, с. 12].

4. Сума узгодженого органом ДПС бюджетного відшкодування (ПДВ) – це сума ПДВ, правомірність бюджетного відшкодування якої підтверджена податковим органом з урахуванням результатів перевірок, поточних грошових зобов'язань та зменшень відповідно до уточнюючих розрахунків, та інформація про яку внесена до Реєстру заяв про податку на додану вартість [19].

В ЄС для позначення заяв, затверджених податковими адміністраціями до оплати використовується поняття «Claims approved» [18, с. 11].

5. Неузгоджена сума податку, заявлена до бюджетного відшкодування (ПДВ) – це сума ПДВ, правомірність бюджетного відшкодування якої не підтверджено податковим органом за результатами податкової перевірки, про що прийнято відповідне податкове повідомлення-рішення.

В ЄС для заяв, відхилених податковими органами, використовується поняття «Claims rejected» [18, с. 11].

6. Сума бюджетного відшкодування, що оскаржується (ПДВ) – це неузгоджена сума податку, заявлена до бюджетного відшкодування, податкове повідомлення-рішення щодо якої платник податків оскаржує в адміністративному або судовому порядку.

7. Сума бюджетного відшкодування, узгоджена за результатами оскарження (ПДВ) – це сума податку, правомірність бюджетного відшкодування якої підтверджена рішенням податкового органу за результатами адміністративного оскарження, та інформація про що внесена до Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість [19].

8. Сума до бюджетного відшкодування за рішенням суду (ПДВ) – це сума податку, правомірність бюджетного відшкодування якої підтверджена рішенням суду за результатами судового оскарження, та інформація про що внесена до Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість [19].

9. Сума повернення бюджетного відшкодування (ПДВ) – це сума податку перерахована на рахунок платника податку або

зарахована в рахунок сплати грошових зобов'язань або погашення податкового боргу з інших платежів до державного бюджету.

Наведені вище терміни належать до єдиної системи понять, яка відображає різні етапи та стани бюджетного відшкодування податку на додану вартість (рис. 1).

Процес бюджетного відшкодування може ініціюватися платником податків по результатах кожного місяця, в якому виникло від'ємне зазначення ПДВ. Отже, на практиці, платник

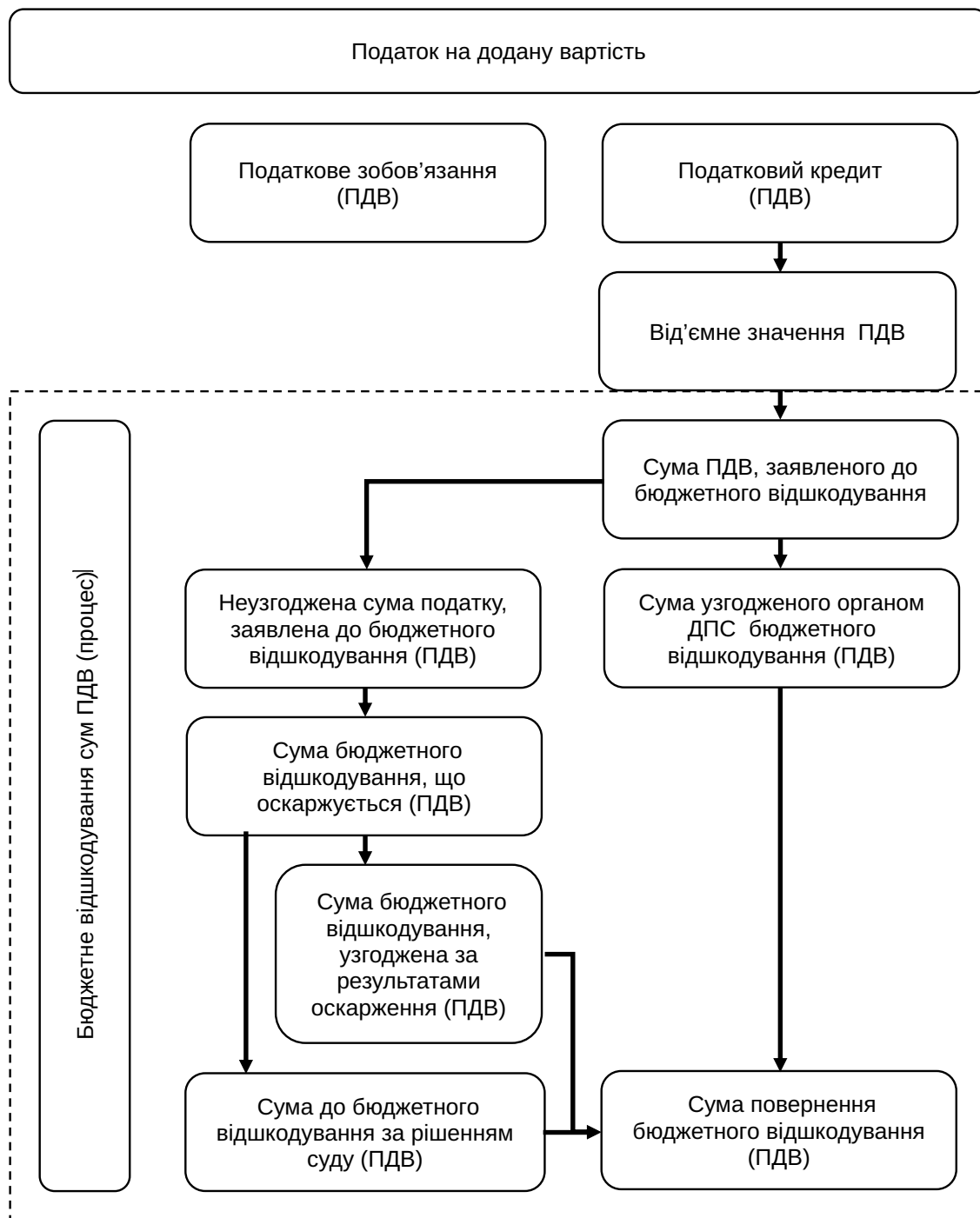

Рис. 1. Термінологічна система відшкодування ПДВ

податків може мати декілька процесів відшкодування ПДВ одночасно, які перебувають на різних стадіях, наприклад:

- за період № 1 сума бюджетного відшкодування угоджена ДПС;
- за період № 2 сума бюджетного відшкодування оскаржується;
- за період № 3 сума бюджетного відшкодування заявлена, але ще не узгоджена ДПС.

Таким чином, формування цілісної терміносистеми відшкодування ПДВ дозволяє більш чітко структурувати облік та аналіз процесів відшкодування ПДВ на різних його стадіях та покращити внутрішній контроль за збереженням активів підприємств.

Висновки. Дослідженням обґрунтовано що розбіжності між економічним змістом доданої вартості та порядком розрахунку ПДВ відповідно до ПКУ не потребують перейменування податку чи зміни порядку його визначення. Запропоновані визначення ключових термінів, таких як «податок на додану вартість», «податковий кредит (ПДВ)». Розмежовано «бюджетне відшкодування» як процес і як суму коштів; окремі терміни узгоджено з практикою ЄС. Запропоновано цілісну терміносистему відшкодування ПДВ, що відповідає чинному порядку адміністрування та підвищує ефективність обліково-аналітичного забезпечення відшкодування ПДВ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 1 серп. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 07.09.2025).
2. Синчак В. П. Еволюція наукової думки в оподаткуванні та її реалізація в податкових системах: монографія. Київ-Хмельницький : Вид-во ХУУП, 2006. 294 с.
3. Подолянчук О. А. Облікове забезпечення розрахунків з податку на додану вартість. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_2_42
4. Білобровенко Т. В. Додана вартість як об'єкт оподаткування податком на додану вартість. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. № 20 (1). С. 51–55.
5. Семенко Т. М. Податок на додану вартість як економічна категорія. *Ефективна економіка*. 2011. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
6. International VAT/GST Guidelines, OECD Publishing, Paris, 2017. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264271401-en>
7. VAT-European commission. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat_en (дата звернення: 23.03.2025)
8. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування: навч. посіб. М. І. Бондар, Л. Г. Ловінська, Н. М. Лисенко та ін.; за заг. ред. М. І. Бондаря та Н. М. Лисенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : ДННУ «акад. фін. управління», 2014. 585 с.
9. Оксенюк О. І. Фіскальна ефективність податку на додану вартість в економіці України : дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2015.
10. Подолянчук О. А. Податок на додану вартість: сутність та стан первинного обліку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 1. С. 82–102.
11. Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять ДСТУ. 3966—2009. Київ : Держстандарт України, 2009.
12. Греца С. М. Греца Я. В. Специфіка адміністрування податку на додану вартість з огляду на бюджетне відшкодування як особливий елемент податку. Вороновські читання: збірник статей, доповідей та тез учасників міжнар. наук.-практ. конф, м. Чернівці, 4–5 жовтня 2024 р. / Редкол.: М. Кучерявенко, П. Дуравкін. Харків : Асоціація фінансового права України, 2024. С. 56–60.
13. Податкове право : навч. посіб. / Г. В. Бех, О. О. Дмитрик, Д. А. Кобильнік та ін. ; за ред. М. П. Кучерявенка. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 400 с.
14. Саленков А. В. Деякі особливості реалізації механізму бюджетного відшкодування по податку на додану вартість при перетинанні митного кордону України. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія "Юридичні науки"*. 2008. № 21 (60). № 1. С. 310–315.
15. Синчак В. П. Система оподаткування у сільському господарстві України: теорія, методологія та практика : монографія. Хмельницький : вид-во ХУУП, 2008. 476 с.
16. Греца С. М. Теоретико-правові аспекти поняття бюджетного відшкодування податку на додану вартість. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2011. Вип. 16. № 1 (3). 233 с.

17. Непряме оподаткування. Правова сутність та адміністрування : наук.-практ. посіб. / Д. О. Гетманцев, В. Л. Форсюк, Н. В. Бойко. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 336 с.
18. European Commission. VAT refunds and reimbursements: a quantitative and qualitative study. 306 p. URL: <https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2019-05/vat-refunds-final-report.pdf>
19. Порядок ведення Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 січня 2017 р. № 26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/26-2017-%D0%BF#Text>

REFERENCES:

1. Podatkovyj kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI: stanom na 1 serpnia 2025 r. [Tax Code of Ukraine: Code of Ukraine of December 2, 2010 No. 2755-VI: as of August 1, 2025]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (accessed September 7, 2025). (in Ukrainian)
2. Synchak V. P. (2006) Evoliutsiia naukovoï dumky v opodatkuvanni ta yïi realizatsiia v podatkovykh systemakh: monohrafiia [Evolution of scientific thought in taxation and its implementation in tax systems: monograph]. Kyiv–Khmelnitskyi: Vyd-vo KhUUP, 294 p. (in Ukrainian)
3. Podolianshuk O. A. (2020) Oblikove zabezpechennia rozrakhunkiv z podatku na dodanu vartist [Accounting support of value added tax settlements]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, no. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_2_42 (accessed September 7, 2025). (in Ukrainian)
4. Bilobrovenko T. V. (2018) Dodana vartist yak ob'ekt opodatkuvannia podatkom na dodanu vartist [Value added as an object of taxation by value added tax]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*, vol. 20(1), pp. 51–55. (in Ukrainian)
5. Semenکو T. M. (2011) Podatok na dodanu vartist yak ekonomichna katehoriia [Value added tax as an economic category]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, no. 4. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (accessed September 7, 2025). (in Ukrainian)
6. OECD (2017) International VAT/GST Guidelines. OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264271401-en>.
7. European Commission. VAT. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat_en (accessed March 23, 2025).
8. Bondar M. I., Lovinska L. H., Lysenko N. M. et al.; Bondar M. I., Lysenko N. M. (Eds.) (2014) Oblik i zvitnist pidpriemstv u systemi opodatkuvannia: navch. posib. [Accounting and reporting of enterprises in the taxation system: textbook]. 2nd ed., revised and supplemented. Kyiv: DNUU "Akad. fin. upravlinnia", 585 p. (in Ukrainian)
9. Okseniuk O. I. (2015) Fiskalna efektyvnist podatku na dodanu vartist v ekonomitsi Ukrainy [Fiscal efficiency of value added tax in the economy of Ukraine] (PhD Thesis). Lviv, 2015. (in Ukrainian)
10. Podolianshuk O. A. (2017) Podatok na dodanu vartist: sutnist ta stan pervynnoho obliku [Value added tax: essence and state of primary accounting]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: Current Issues of Science and Practice*, no. 1, pp. 82–102. (in Ukrainian)
11. Terminologichna robota. Zasady i pravyla rozroblennia standartiv na terminy ta vyznachennia poniat. DSTU 3966:2009 [Terminological work. Principles and rules for developing standards for terms and definitions. DSTU 3966:2009]. Kyiv: Derzhstandart Ukrainy, 2009. (in Ukrainian)
12. Hretsa S. M., Hretsa Ya. V. (2024) Spetsyfika administruvannia podatku na dodanu vartist z ohliadu na biudzhethne vidshkoduvannia yak osoblyvyi element podatku [Specifics of VAT administration considering budgetary reimbursement as a special element of the tax]. Voronovski chytannia: zbirnyk statei, dopovidei ta tez uchasnykiv mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Chernivtsi, October 4–5, 2024). Kharkiv: Asotsiatsiia finansovoho prava Ukrainy, pp. 56–60. (in Ukrainian)
13. Bekh H. V., Dmytryk O. O., Kobyl'nik D. A. et al.; Kučerjavenko M. P. (Ed.) (2003) Podatkove pravo: navch. posib. [Tax law: textbook]. Kyiv: Yurinkom Inter, 400 p. (in Ukrainian)
14. Salienkov A. V. (2008) Deiaki osoblyvosti realizatsii mekhanizmu biudzhethnoho vidshkoduvannia po podatku na dodanu vartist pry peretynanni mytnoho kordonu Ukrainy [Some features of implementing the mechanism of VAT reimbursement when crossing the customs border of Ukraine]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V. I. Vernadskoho. Serii: Yurydychni nauky – Scientific Notes of Tavria National University named after V. I. Vernadsky. Series: Legal Sciences*, no. 21(60), iss. 1, pp. 310–315. (in Ukrainian)
15. Synchak V. P. (2008) Systema opodatkuvannia u silskomu hospodarstvi Ukrainy: teoriia, metodolohiia ta praktyka: monohrafiia [Taxation system in agriculture of Ukraine: theory, methodology and practice: monograph]. Khmel'nytskyi: Vyd-vo KhUUP, 476 p. (in Ukrainian)

16. Hretsa S. M. (2011) Teoretyko-pravovi aspekty poniattia biudzhethnoho vidshkoduвання podatku na dodanu vartist [Theoretical and legal aspects of the concept of VAT reimbursement]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Law Series*, iss. 16, no. 1(3), 233 p. (in Ukrainian)
17. Hetmantsev D. O., Forsyuk V. L., Boiko N. V. (2014) Nepriame opodatkuvannya. Pravova sutnist ta administruvannya: nauk.-prakt. posib. [Indirect taxation. Legal essence and administration: scientific-practical manual]. Kyiv: Yurinkom Inter, 336 p. (in Ukrainian)
18. European Commission (2019) VAT refunds and reimbursements: a quantitative and qualitative study. 306 p. Available at: <https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2019-05/vat-refunds-final-report.pdf> (accessed August 9, 2025).
19. Poriadok vedennia Reiestru zaiav pro povernennia sumy biudzhethnoho vidshkoduвання podatku na dodanu vartist, zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25 sichnia 2017 r. № 26 [Procedure for maintaining the Register of applications for VAT reimbursement, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 25, 2017 No. 26]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/26-2017-%D0%B-F#Text> (accessed September 7, 2025). (in Ukrainian)